Dwudzieste piąte urodziny

OLIMPIADY WIEDZY EKOLOGICZNEJ

...Jeśli myślisz rok naprzód – sadź ryż,
Jeśli myślisz 10 lat naprzód sadź drzewo,
Jeśli myślisz 100 lat naprzód ucz ludzi...
(Przysłowie chińskie)

Kiedy powstała idea zorganizowania olimpiady o środowisku i otaczającej nas przyrodzie, jej twórcy patrzyli w odległą przyszłość, zgodnie z myślą zawartą w tym chińskim przysłowiu. Teraz po latach mogą z dumą powiedzieć, że stworzyli sztafetę, której pałeczkę stopniowo przekazać mogą ze spokojem i ufnością swym młodym następcom.

Rok 2010 jest dla tej najpopularniejszej olimpiady interdyscyplinarnej, adresowanej do uczniów szkół ponadgimnazjalnych czasem szczególnych bilansów i podsumowań. Podsumowując okazało się co było pełnym zaskoczeniem dla wszystkich, że w ciągu 25 lat istnienia olimpiady łącznie w jej wszystkich edycjach wzięła ogółem udział rekordowa liczba **1 234 000 uczniów!** Z racji wysokiego poziomu swej wiedzy oraz umiejętności zastosowania jej w praktyce, finaliści etapu centralnego oraz laureaci są od 17 lat przyjmowani na wiele kierunków przyrodniczych i technicznych związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska, gospodarką przestrzenną, biotechnologią oraz najbardziej popularne studia międzywydziałowe wielu uczelni wyższych bez postępowania kwalifikacyjnego.

Aktualnie ten „kuszący" przywilej mocą uchwał senatu przyznało im 61 uczelni. Z danych i informacji, którymi dysponujemy nasi olimpijczycy należą do grona najlepszych studentów, którzy kończą uczelnie z wyróżnieniem. Jednocześnie z satysfakcją należy stwierdzić, że mamy godnych następców, gdyż już aktualnie uczestnicy Olimpiady Wiedzy Ekologicznej zajmują eksponowane stanowiska w resorcie środowiska, edukacji, jednostkach badawczo-rozwojowych, administracji państwowej oraz Wydziałach Ochrony Środowiska, Wojewódzkich Inspektoratach Ochrony Środowiska, Narodowym i Wojewódzkich Funduszach Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a nawet mamy już w naszym olimpijskim gronie wiceministra środowiska.

Godny jubileusz został zaplanowany z ogromnym pietyzmem i zaangażowaniem, o czym może świadczyć aż 30 patronatów, którymi został objęty finał centralny XXV Olimpiady Wiedzy Ekologicznej, który odbył się w dniach 4–6 czerwca w Białowieskim Parku Narodowym. Szczególnym patronatem objął go Parlament Europejski i prof. Jerzy Buzek. Specjalny list wystosowała Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Polski Komitet ds. UNESCO, Centrum Informacji o Środowisku UNEP/GRID oraz portal Ekologia pl, Zielona Lekcja i wiele innych. Jednocześnie wyjątkowy list wystosował do uczestników i gości finału centralnego Prezydent Toyoty Motor Poland Tesuya Takenaka. Dzięki już 8-letniej współpracy z tą firmą materiały merytoryczne trafiają do 3500 szkół ponadgimnazjalnych w Polsce, a ich szata graficzna budzi zachwyt swą perfekcyjną formą.

M. FALENCKA-JABŁOŃSKA (2)

Specjalnymi gośćmi honorowymi jubileuszowego finału centralnego byli: **Janusz Zaleski** Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska, Główny Konserwator Przyrody, **dr Krzysztof Kafel**, radca Ministra Edukacji Narodowej, **Andrzej Miłoszewski** radca Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, **prof. dr hab. Andrzej Grzywacz** – Przewodniczący V Wydziału Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN, Prezes Polskiego Towarzystwa Leśnego, Kierownik Katedry Ekologii Lasu Wydziału Leśnego SGGW (wieloletni Przewodniczący GKOWE), **prof. dr hab. Krystyna Gutkowska** – Prorektor SGGW ds. Dydaktyki (SGGW jest patronem merytorycznym olimpiady od 19 lat), **dr Andrzej Kasssenberg** – Prezes Instytutu na rzecz Ekorozwoju, **Ilona Morżoł** specjalista do spraw ekologii i zrównoważonego rozwoju w Polskim Komitecie ds. UNESCO i wiele innych zacnych osób.

Głównymi organizatorami całego przedsięwzięcia, w którym uczestniczyło ponad 220 osób i było wyjątkowym wydarzeniem dla społeczności Białowieży i Białowieskiego Parku Narodowego byli: Urząd Marszałkowski województwa podlaskiego, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku, Dyrekcja Białowieskiego Parku Narodowego i Główny Komitet Olimpiady Wiedzy Ekologicznej.

Spośród **32 761** uczniów startujących we wszystkich typach szkół ponadgimnazjalnych w Polsce największa liczba uczniów startowała w województwach:mazowieckim – 3620, dolnośląskim – 3364 i wielkopolskim – 3197. Ogółem do eliminacji wojewódzkich zakwalifikowano **1782** osoby. 17 kwietnia br. w całym kraju odbył się etap wojewódzki XXV OWE, w wyniku którego wyłoniono siedmioosobowe reprezentacje uczniów – uczestników finału centralnego w Białowieży. Tak więc **112** młodych przyrodników 5 czerwca w Światowym Dniu Ochrony Środowiska (obchodzonym w Polsce po raz 20!) przystąpiło do zmagań i sprawdzenia swej wiedzy w teście pisemnym składającym się z 50 pytań. Po jego napisaniu, w promieniach słońca wszyscy mogli podziwiać piękno przyrody prastarej Puszczy Białowieskiej, której 600-lecie ochrony obchodzono w ubiegłym roku. Wszyscy uczestnicy finału oraz opiekunowie i goście byli zarówno w rezerwacie ścisłym BPN, jak i w Rezerwacie Pokazowym Żubrów. Jednocześnie mieli małą chwilę zadumy i refleksji na Szlaku Dębów Królewskich i Książąt Litewskich by potem zapoznać się z niezwykłą ekspozycją przyrodniczą Muzeum Białowieskiego PN, jedną z najatrakcyjniejszych w skali europejskiej. Po siedmiu godzinach zajęć terenowych, wszyscy spotkali się w niezwykłej scenerii Ośrodka Edukacji Leśnej Jagiellońskie, gdzie czekała na

nich uczta dla ducha, czyli niezapomniany występ Chóru Leśników Białowieskich pod dyrekcją Elżbiety Laprus, który zaprezentował historyczny repertuar pieśni patriotycznych i Chóru „Tutti Cantare" uczniów Liceum im. Marii Skłodowskiej-Curie w Hajnówce pod dyrekcją Małgorzaty Mróz, którego skala repertuaru była imponująca: od utworów epoki renesansu po współczesność. Wszyscy oczarowani i urzeczeni atmosferą asystowali we wręczaniu honorowych tytułów „Przyjaciela Olimpiady" nadanych przez Główny Komitet OWE: prof. dr hab. Krystynie Gutkowskiej, dr. Krzysztofowi Kaflowi, Andrzejowi Miłoszowskiemu, byłemu Prezesowi Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody – Władysławowi Skalnemu oraz dydaktykom, których praca przyczyniła się do rangi jaką ma aktualnie interdyscyplinarna Olimpiada Wiedzy Ekologicznej.

Najmłodszy uczestnik Olimpiady zdmuchnął, jak na urodziny przystało, świeczki na jednym z 7 tortów – uformowanych z tradycyjnego ciasta Marcinek, który jest wyjątkowym specjałem Podlasia.

6 czerwca, część ustną eliminacji poprzedziła uroczystość wręczenia odznaczeń. Wiceminister Janusz Zaleski wręczył nadane przez Ministra Środowiska odznaki honorowe za zasługi dla ochrony środowiska i gospodarki wodnej osobom, które odegrały szczególną rolę w działaniach na rzecz olimpiady a ich merytoryczny wkład w kształtowanie jej obecnego oblicza jest ogromny.

Osobami tworzącymi to zasłużone grono były:

- Prof. dr hab. Andrzej Grzywacz – Prezes Polskiego Towarzystwa Leśnego, Kierownik Katedry Ekologii Lasu Wydziału Leśnego SGGW (wieloletni Przewodniczący GKOWE),
- Dr Małgorzata Falencka-Jabłońska – adiunkt w Zakładzie Ekologii Lasu Instytutu Badawczego Leśnictwa – Przewodnicząca GKOWE od trzech kadencji,
- Dr inż. Ewa Krasicka-Korczyńska – adiunkt w Zakładzie Botaniki Wydziału Rolnego Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy,
- Mgr inż. Agnieszka Kowalewska – główny specjalista w Departamencie Infrastruktury i Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego woj. podlaskiego w Białymstoku.

Jednocześnie radca ministra edukacji dr Krzysztof Kafel wraz z kuratorem oświaty woj. podlaskiego Jerzym Kiszkielem wręczyli Medale Komisji Edukacji Narodowej 5 dydaktykom oraz osobom, których wieloletnie działanie w dziedzinie edukacji i organizacji OWE było wyjątkowo dynamiczne i skuteczne.

O poziomie wiedzy i przygotowania finalistów świadczy fakt, że należało przeprowadzić dogrywkę aby ustalić ostateczny skład 10 laureatów. Trzej najlepsi uczestnicy po części pisemnej otrzymali 43 punkty na 50 możliwych. W ustnej części najlepiej wypadli ci, którzy przyrodę znali praktycznie, czyli m.in. potrafili określić głosy zwierząt (a różnorodność ich była ogromna od łosia poprzez puszczyka aż do świerszcza)! Jeden z laureatów głos puszczyka... przypisał kukułce! Ostatecznie kolejność miejsc laureatów – dziesiątki uczestników XXV edycji Olimpiady, jest następująca:

1. **Wojciech Labuda –** I klasa, III Liceum Ogólnokształcące im. Marynarki Wojennej w Gdyni – **opiekun merytoryczny – Danuta Bussler**
2. **Michał Legutko –** II klasa, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Starym Sączu – **opiekun merytoryczny – Wiesława Legutko**
3. **Michał Kania –** II klasa, II Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Tarnowie – **opiekun merytoryczny – Halina Wrońska**

4. **Emilia Rusinek** – klasa III, I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Łukowie – **opiekun merytoryczny – Helena Pajda**
5. **Małgorzata Nowicka** – klasa III, Liceum Ogólnokształcące w Gilowicach – **opiekun merytoryczny – Teresa Molenda**
6. **Adrian Orłowski –** I klasa, Liceum Ogólnokształcące w ZSO nr 2 w Szczecinie – **opiekun merytoryczny – Bożena Dąbrowska-Raszkowska**
7. **Paweł Staszek –** III klasa, Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Czechowicach-Dziedzicach – **opiekun merytoryczny – Elżbieta Rogowiec**
8. **Paulina Turowska –** I klasa, Liceum im. Mikołaja Kopernika w Krośnie – **opiekun merytoryczny – Małgorzata Kopiec**
9. **Mateusz Tarnowski –** II klasa, II Liceum Ogólnokształcące w Poznaniu – **opiekun merytoryczny – Małgorzata Łuszczek-Pawełczak**
10. **Bartosz Kulawinek –** II klasa, I Liceum Ogólnokształcące w Ostrzeszowie – **opiekun merytoryczny – Przemysław Kiereta**

Jednocześnie trzy najlepsze szkoły w tej edycji olimpiady otrzymały specjalne zestawy przyrządów do prowadzenia monitoringu gleb, powietrza i wody.

- **I miejsce – Liceum Ogólnokształcące Jezuitów im. Św. Stanisława Kostki w Gdyni,**
- **II miejsce – I Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Jagiellończyka w Sieradzu,**
- **III miejsce – I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Kędzierzynie-Koźlu.**

Z racji jubileuszu podsumowano dwudziestopięciolecie w kategorii najlepsza szkoła. Miarą była tu liczba laureatów. Największą ich liczbą 6 poszczycić się może Zespół Szkół Leśnych w Białowieży. Szkoła ta otrzymała również zestawy przyrządów do prowadzenia monitoringu środowiska. Wicedyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych – Marek Masłowski uhonorował również tę szkołę Pucharem wręczonym Annie Kulbackiej – Dyrektorowi tej szkoły.

Specjalne Honorowe Dyplomy otrzymały szkoły, które w ciągu 25-lecia miały w swym gronie po 4 laureatów, a były to:

- Zespól Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Koszalinie,
- I Liceum Ogólnokształcące w Koninie,
- Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Łodzi.

Specjalnie na finał centralny 25-lecia Olimpiady Wiedzy Ekologicznej został napisany spektakl teatralny pt. „Smutna a zarazem wesoła historia pewnego mniszka" i przedstawiony żywiołowo wszystkim uczestnikom oraz gościom przez Grupę Teatralna „Na Skraju" – uczniów z I Liceum Ogólnokształcącego

im. Adama Mickiewicza w Białymstoku pod kierownictwem Anety Kaliściak.

Dzięki środkom sponsorów młodzi przyrodnicy zostali obdarowani cennymi nagrodami a 10 najlepszych otrzymała wyjątkowo atrakcyjne upody (ufundowane ze środków ministerstwa edukacji narodowej) zwycięzca otrzymał laptopa a pozostali laureaci aparaty fotograficzne i sprzęt turystyczny. Szczególnie cennym upominkiem obdarzył ich również nasz niezwykły podróżnik Marek Kamiński ofiarowując swą książkę „Dotykanie świata" ze specjalną dedykacją i autografem.

Do grona sponsorów XXV edycji należeli: Toyota Motor Poland (dzięki której młodzież miała okazję przyjrzeć się z bliska i zapoznać ze szczegółami technicznych rozwiązań a nawet przejechać najnowszym modelem Toyoty Prius, PGNIG SA, Polska Izba Przemysłu Chemicznego, The Earth Collection, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Urząd Marszałkowski województwa podlaskiego, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych.

W tym roku nie tylko jury oceniało laureatów ale również publiczność, która przyznała swe GRAND PRIX i ponad 55% głosów **Emilii Rusinek**, której uśmiech i pogoda ducha emanowały przez cały czas trwania finału. Nagrodą był specjalny bon The Earth Collection na ubiór wyprodukowany wyłącznie z włókien naturalnych, na którego realizacje w sklepach tej firmy ma laureatka 3 miesiące!

Warto podkreślić, że pytania problemowe ustnej części finału zmuszały do dużego zasobu wiedzy ale i zdolności atrakcyjnej formy oraz pomysłowości. A oto kilka przykładów z tej serii:

1. Jest rok 1600, a Ty jesteś turem (*Bos primigenius*) żyjącym w Puszczy Jaktorowskiej, do którego ze swej dwururki mierzy właśnie łowczy. Co byś mu powiedział?
2. Jesteś żabą trawną (*Rana temporaria*) siedzącą na poboczu trasy szybkiego ruchu do Trójmiasta, a tu pędzi autem z prędkością 140 km/h minister Cezary Grabarczyk spiesząc się na mecz piłki nożnej z premierem Donaldem Tuskiem. Co w tej sytuacji byś mu powiedziała?
3. Jesteś samicą komara (*Culem pipiens*), żyjącą w olsach Białowieskiego Parku Narodowego. Co powiedziałabyś turyście intensywnie spryskującego swe najbliższe otoczenie środkiem przeciw komarom?

Trzeba przyznać, że wszyscy bawili się znakomicie, zgodnie ze znaną zasada uczyć bawiąc, bawić ucząc!

Wszystkich zainteresowanych zapraszamy na naszą stronę internetową owe.com.pl oraz na stronę internetowej Telewizji Białystok, gdzie można obejrzeć ciekawy film z finału Olimpiady,w prastarej Puszczy pełnej niepowtarzalnego piękna w promieniach czerwcowego słońca. I do startu już… w styczniu 2011 roku w XXVI edycji!

Warto tez zajrzeć do opracowania historii 25-lecia Olimpiady Wiedzy Ekologicznej," Poznać, zrozumieć i zachować przyrodę dla przyszłych pokoleń", które otrzymali wszyscy uczestnicy tego wyjątkowego Jubileuszowego finału centralnego w Białowieży.

Małgorzata Falencka-Jabłońska